

цього може бути зовсім спантеличеною вашою згодою з претензією, визнанням конфлікту і спробою його залагодити.

Підводячи висновок викладеному, ще раз акцентуємо увагу на тому, що наше життя неможливо уявити без конфліктів, вони спонукають нас до розвитку, вдосконалення, рефлексії. Але ці цілком позитивні речі відбуваються з нами лише за умов гідної та зваженої поведінки під час конфлікту. Вдало вирішений конфлікт — це неабияке вміння, яке людина набуває з досвідом, звичайно, якщо вона не соромиться визнавати своїх помилок, цікавитися методами самовладання і вчитися позитивно сприймати світ навколо, і з повагою ставитися до інших, не схожих на себе людей.

Список використаних джерел

1. Трофімов Ю.Л., Рибалка В.В., Гончарук В.А. та ін. Психологія: підручник. Київ: Либідь. 1999. 558 с.

2. Урбанович А.А. Психологія управління: Учебное пособие. Минск: Харвест. 2005. 640 с.

Іващенко Віта Олександрівна,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ

Права та інтереси дітей, їх фізичний, психічний і соціальний розвиток охороняються всією системою суспільних відносин і цілою низкою правових норм. Особливе місце в системі соціального захисту дітей належить їх охороні та захисту від жорстокого поводження. Для цього в Україні прийнята спеціальна нормативно-правова база.

Так, у ч. 2 ст. 52 Конституції України зазначено, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом [1]. Розглянемо як у законодавстві вирішуються питання охорони дітей від жорстокого поводження, адже закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. [2] закріпив право на захист від усіх форм насильства (ст. 10) та визначив жорстоке поводження з дитиною як будь-які форми

фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини (ст. 1).

У свою чергу Сімейний кодекс України [3] заборонив будь-які види експлуатації батьками своєї дитини, фізичні та інші види покарань, які принижують людську гідність дитини (ч. 6,7 ст. 150).

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. [4] визначив домашнє насильство як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. Звернемо увагу на положення, що дитина вважається постраждалою від домашнього насильства не тільки, якщо вона його безпосередньо зазнала, а й коли стала очевидцем такого насильства.

Отже, в діючому законодавстві передбачено чотири можливі форми як жорстокого поводження з дитиною, так і домашнього насильства – фізичне, сексуальне, психологічне та економічне.

Важливе значення для реалізації розглянутих вище положень законодавства щодо охорони дітей від жорстокого поводження мають підзаконні нормативні акти, зокрема постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» № 585 від 01.06.2020 р. [5]. Зазначеною постановою затверджено Порядок забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження. Порядок визначив механізм взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, закладів та установ під час

забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, під час виявлення, розгляду звернень та повідомлень про таких дітей, забезпечення їх безпеки, а також надання необхідної допомоги з урахуванням потреб. Крім того, 01.06.2020 р. прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про організацію надання соціальних послуг» № 587 [6], яка визначила механізм виявлення осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах чи мають ризик потрапити в такі обставини, в тому числі у зв'язку з жорстоким поводженням з дитиною, та організацію надання їм соціальних послуг відповідно до індивідуальних потреб. Іншим нормативно-правовим актом затверджено типові положення про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді [7].

Діяльність суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії жорстокому поводженню з дітьми, домашньому насильству, регулюють закони: «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про пробацію», «Про основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про освіту», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні».

Крім розглянутих нормативно-правових актів, які регулюють питання охорони, у сфері відповідальності за вчинення жорстокого поводження з дітьми, домашнього насильства та правопорушень, що з ним пов'язані, діють Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Цивільний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, закони «Про безоплатну правову допомогу», «Про застосування амністії в Україні».

Підсумовуючи викладене зазначимо, що незважаючи на прийняті нормативно-правові акти щодо охорони та захисту дітей від жорстокого поводження, законодавство в цій сфері не є досконалим, завершеним і достатнього реалізованим. Не зовсім ефективними є норми, які передбачають адміністративну та кримінальну відповідальність за домашнє насильство, в тому числі жорстоке поводження з дітьми. Частина таких правопорушень залишається латентними. При цьому важливо

пам'ятати про невідворотність відповідальності за насильство та жорстоке поводження з дітьми. Адже беззаперечне притягнення до відповідальності винних осіб має значення для запобігання таким правопорушенням у подальшому. Разом з тим, Україна поступово впроваджує у національне кримінальне законодавство міжнародні стандарти щодо відповідальності за вчинення правопорушень щодо дітей. Проблема правового регулювання охорони та захисту дітей від жорстокого поводження є надзвичайно актуальною, носить комплексний характер і потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Про охорону дитинства: Закон від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.

3. Сімейний кодекс України: Закон від 10 січ. 2002 р. № 2947-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон від 07 груд. 2017 р. № 2229-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

5. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах: Постанова Кабінету Міністрів України від 01 черв. 2020 р. № 585. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>.

6. Про організацію надання соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 01 черв. 2020 р. № 587. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>.

7. Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді: Постанова Кабінету Міністрів України від 04 жовт. 2017 р. № 741. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-2017-%D0%BF#Text>.